

Neoficialus vertimas

EUROPOS TARYBA

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

TREČIASIS SKYRIUS

NUTARIMAS DĖL

Sigito RAIŠELIO
pareiškimo Nr. 37195/97
prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Trečiasis skyrius), 1999 m. kovo 2 dieną posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko sero Nicolas Bratza,
teisėjų J.–P. Costa,
L. Loucaides,
P. Kūrio,
W. Fuhrmann,
K. Jungwiert,
H. S. Greve
ir *skyriaus kanclerės* S. Dollé,

atsižvelgdamas į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 34 straipsnį,

atsižvelgdamas į Sigito RAIŠELIO pareiškimą prieš Lietuvą, pateiktą 1997 m. liepos 17 dieną ir įregistruotą 1997 m. rugpjūčio 1 dieną kaip byla Nr. 37195/97,

atsižvelgdamas į pagal Teismo reglamento 49 straipsnį pateiktus raportus,

atsižvelgdamas į atsakovės Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 26 dieną pateiktą nuomonę ir į pareiškėjo kaip atsakymą 1998 m. lapkričio 27 dieną pateiktą nuomonę,

po svarstymo nusprendė:

FAKTAI

Pareiškėjas yra Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs 1968 m. Jis yra bokso treneris ir gyvena Panevėžyje. Teisme jam atstovauja dr. K. Stungys, Vilniuje praktikuojantis advokatas.

Bylos faktai, kaip juos pateikia šalys, gali būti apibendrinti, kaip išdėstyta toliau.

A. Konkrečios bylos aplinkybės

1997 m. birželio 16 dieną pareiškėjas buvo sulaikytas, remiantis prevencinio sulaikymo taisykle, įtvirtinta tuometiniame Baudžiamojo proceso kodekso 50¹ straipsnyje. Sprendimą paskirti pareiškėjui 18 dienų prevencinį sulaikymą 1997 m. birželio 9 dieną priėmė Panevėžio miesto policijos komisariato vyriausiasis komisaras, o 1997 m. birželio 11 dieną sankcionavo Panevėžio miesto apylinkės prokuratūros vyriausiasis prokuroras. 1997 m. birželio 17 dieną, nepristačius pareiškėjo teisėjui, pareiškėjo prevencinį sulaikymą patvirtino Panevėžio miesto apylinkės teismo pirmininkas.

Nutarime dėl prevencinio sulaikymo buvo nurodyta, kad pareiškėjas buvo sulaikytas, nes jis “gali padaryti pavojingą veiką, kurios požymiai numatyti Baudžiamojo kodekso 75 [banditizmas] arba 227¹ [nusikalstamas susivienijimas], arba 227² [asmens terorizavimas] straipsniuose”.

1997 m. birželio 19 dieną pareiškėjas pateikė skundą dėl sulaikymo, *inter alia*, nurodydamas, kad nebuvo priežasčių skirti jam prevencinį sulaikymą, kad jis nepadarė jokių nusikaltimų, kad nebuvo reikalo neleisti jam padaryti nusikaltimo ir kad jis nebuvo informuotas apie jokiais jo sulaikymo priežastis. Taip pat jis teigė, kad jo sulaikymas ir po to sekęs kalinimas pažeidė Konvencijos 5 straipsnį.

1997 m. birželio 23 dieną Panevėžio apygardos teismo teisėjas atmetė skundą, pripažindamas, kad “Panevėžio miesto policijos komisariato pateiktoje medžiagoje yra pakankamai duomenų, leidžiančių [pareiškėjui] taikyti Baudžiamojo proceso kodekso 50¹ straipsnyje numatytą prevencinį sulaikymą”. Minėtas sprendimas buvo galutinis ir negalėjo būti skundžiamas. Teisėjui priimant sprendimą pareiškėjas nedalyvavo.

Pareiškėjas buvo paleistas iš sulaikymo 1997 m. birželio 30 dieną. Vėliau jo atžvilgiu nebuvo pradėtas joks baudžiamasis tyrimas.

B. Bylai reikšmingos vidaus teisės nuostatos ir praktika

Bylai reikšmingu metu Baudžiamojo proceso kodekso 50¹ straipsnis numatė:

“...Turėdamas pakankamą pagrindą manyti, kad asmuo gali padaryti pavojingą veiką, kurios požymiai numatyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 75 [banditizmas], 227¹ [nusikalstamas susivienijimas] arba 227² [asmens terorizavimas] straipsniuose, ir siekdamas užkardyti tokio nusikaltimo padarymą, ... policijos komisariato vadovas ... motyvuotu nutarimu, sankcionuotu [prokuroro], turi teisę tokį asmenį sulaikyti nutarimas [dėl sulaikymo]ne vėliau kaip per 24 valandas po sulaikymo paskelbiamas sulaikytajam asmeniui

Per 48 valandas, dalyvaujant policijos pareigūnui, priėmusiam nutarimą dėl sulaikymo, ir prokuratūros pareigūnui, jį sankcionavusiam, ... sulaikymo pagrįstumo klausimą sprendžia apylinkės teismo pirmininkas, apygardos teismo teisėjas ar apygardos teismo skyriaus pirmininkas.

Teisėjo nuožiūra sprendžiant sulaikymo pagrįstumo klausimą gali dalyvauti sulaikytasis asmuo, tačiau teisėjas gali priimti sprendimą ir sulaikytajam nedalyvaujant

Sulaikytasis asmuo ... turi teisę apskusti teisėjo sprendimą aukštesniajam teisėjui. ... Aukštesniojo teisėjo sprendimas yra galutinis ir negali būti apskustas.

Su prokuroro sankcija, patvirtinta teisėjo, asmuo gali būti sulaikomas ne ilgiau kaip du mėnesius

1997 m. birželio 30 dieną ši prevencinio sulaikymo taisyklė buvo pašalinta iš Baudžiamojo [proceso] kodekso.

SKUNDAI

1. Remdamasis Konvencijos 5 straipsnio 1 dalimi pareiškėjas skundžiasi, kad jis buvo sulaikytas ir laikomas įkalintas pagal prevencinio sulaikymo taisyklę nuo 1997 m. birželio 16 dienos iki 1997 m. birželio 30 dienos. Jis teigia, kad jo prevencinis sulaikymas nebuvo pagrįstas jokia minėtos Konvencijos nuostatos punktu.
2. Pareiškėjas skundžiasi, kad sulaikius jį pagal prevencinio sulaikymo taisyklę jam nebuvo pranešta apie konkrečias jo sulaikymo priežastis, tuo pažeidžiant Konvencijos 5 straipsnio 2 dalį.
3. Pareiškėjas taip pat skundžiasi, kad jis nebuvo “skubiai pristatytas teisėjui ar kitam pareigūnui, kuriam įstatymas yra suteikęs teisę,” nuo jo sulaikymo 1997 m. birželio 16 dieną momento iki jo paleidimo iš įkalinimo 1997 m. birželio 30 dieną, tuo pažeidžiant Konvencijos 5 straipsnio 3 dalį.

PROCESAS

Pareiškimas buvo pateiktas 1997 m. liepos 17 dieną ir įregistruotas 1997 m. rugpjūčio 1 dieną.

1998 m. liepos 1 dieną Komisija nusprendė komunikuoti šį pareiškimą.

1998 m. rugsėjo 26 dieną Vyriausybė raštu pateikė savo nuomonę. Pareiškėjas atsakė 1998 m. lapkričio 27 dieną.

1998 m. lapkričio 1 dieną Konvencijos vienuoliktojo protokolo 5 straipsnio 2 dalies pagrindu ši byla perėjo Teismui, kuris turėjo ją nagrinėti pagal to protokolo nuostatas.

TEISĖ

1. Pareiškėjas, skundžiasi, kad jo prevencinis sulaikymas pažeidė Konvencijos 5 straipsnio 1 dalį.

Konvencijos 5 straipsnio 1 dalis, kiek tai reikšminga bylai, numato:

“Kiekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą. Niekam laisvė negali būti atimta kitaip, kaip šiais atvejais, ir įstatymo nustatyta tvarka: ...

a) kai asmuo teisėtai kalinamas pagal kompetentingo teismo nuosprendį; ...

c) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas, kad būtų pristatytas kompetentingai teismo institucijai, pagrįstai įtariant jį padarius nusikaltimą ar kai pagrįstai manoma, jog būtina neleisti padaryti nusikaltimo, arba manoma, jog jis, padaręs tokį nusikaltimą, gali pabėgti;”

Vyriausybė savo nuomonėje teigia, kad tuo metu galiojusi Baudžiamojo proceso kodekso 50¹ straipsnio nuostata, leidusi prevencinį sulaikymą ryšium su banditizmu, priklausymu nusikalstamam susivienijimui ir asmens terorizavimu, sudarė pakankamą teisinį pagrindą taikyti pareiškėjui kardomąjį kalinimą. Be to, ji teigia, kad pareiškėjas buvo sulaikytas įtarus jį priklausant nusikalstamam susivienijimui, kas sudarė Baudžiamojo kodekso 227¹ straipsnyje numatytą nusikaltimą.

Pareiškėjas teigia, kad nebuvo tikėtina, jog jis padarys kokius nors konkrečius nusikaltimus, ir kad jo sulaikymo neapėmė joks Konvencijos 5 straipsnio 1 dalies punktas.

Atsižvelgdamas į šalių teiginius, Teismas pripažįsta, kad šis skundas kelia sudėtingus faktų ir teisės klausimus, kurių išsprendimas turi priklausyti nuo bylos esmės nagrinėjimo. Todėl ši pareiškimo dalis negali būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies prasme. Joks kitas pagrindas paskelbti ją nepriimtina nėra nustatytas.

2. Remdamasis Konvencijos 5 straipsnio 2 dalimi pareiškėjas skundžiasi, kad sulaikius jį pagal prevencinio sulaikymo taisyklę jam nieko nebuvo pranešta apie jo sulaikymo priežastis.

Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis skelbia:

“Kiekvienam sulaikytajam turi būti nedelsiant jam suprantama kalba pranešta, dėl ko jis suimtas ir kuo kaltinamas.”

Vyriausybė teigia, kad sulaikant pareiškėją jam buvo žodžiu pranešta, kad jis buvo įtartas priklausant nusikalstamam susivienijimui. Taip pat ji teigia, kad formaliai pareiškėjo sulaikymo priežastys buvo pateiktos nutarime skirti prevencinį sulaikymą, kuriame buvo daroma nuoroda į Baudžiamojo proceso kodekso 50¹ straipsnį, išvardinant banditizmą, nusikalstamą susivienijimą ir asmens terorizavimą kaip tris nusikalstamas veikas, kurias galėjo padaryti pareiškėjas.

Pareiškėjas teigia, kad žodžiu jam nieko nebuvo pranešta apie jo sulaikymo priežastis. Be to, nutarime skirti prevencinį sulaikymą, kuriame buvo cituojamas Baudžiamojo proceso kodekso 50¹ straipsnis ir daroma nuoroda į tris skirtingus nusikaltimus, nebuvo nurodytas konkretus nusikaltimas, su kuriuo jis galėjo būti susijęs. Pareiškėjo sulaikymo priežasties nenurodė ir Panevėžio apygardos teismas, 1997 m. birželio 23 dieną atmesdamas jo skundą dėl nutarimo skirti prevencinį sulaikymą.

Atsižvelgdamas į šalių teiginius, Teismas pripažįsta, kad šis skundas kelia sudėtingus faktų ir teisės klausimus, kurių išsprendimas turi priklausyti nuo bylos esmės nagrinėjimo. Todėl ši pareiškimo dalis negali būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies prasme. Joks kitas pagrindas paskelbti ją nepriimtina nėra nustatytas.

3. Galiausiai pareiškėjas skundžiasi, kad nuo jo sulaikymo 1997 m. birželio 16 dieną momento iki paleidimo iš įkalinimo 1997 m. birželio 30 dieną jis nebuvo pristatytas teisėjui ar kitam pareigūnui, tuo pažeidžiant Konvencijos 5 straipsnio 3 dalį, kuri numato:

“Kiekvienas sulaikytasis ar suimtasis pagal šio straipsnio 1 dalies c punkto nuostatas turi būti skubiai pristatytas teisėjui ar kitam pareigūnui, kuriam įstatymas yra suteikęs teisę vykdyti teismines funkcijas, ir turi teisę į bylos nagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką arba teisę būti paleistas proceso metu. Paleidimas gali būti sąlygojamas garantijų, kad jis atvyks į teismą.”

Vyriausybė pripažįsta, kad pareiškėjas per visą jo prevencinį sulaikymą nebuvo pristatytas teisėjui. Tačiau ji pabrėžia, kad, teisėjams sprendžiant pareiškėjo prevencinio sulaikymo teisėtumo klausimą ir nagrinėjant jo skundą, pareiškėjui atstovavo advokatas.

Pareiškėjas teigia, kad advokato dalyvavimas teisėjui sprendžiant dėl jo prevencinio sulaikymo negali pakeisti principo, kad sulaikytasis asmuo turi būti asmeniškai pristatytas tinkamam pareigūnui.

Atsižvelgdamas į šalių teiginius, Teismas pripažįsta, kad šis skundas kelia sudėtingus faktų ir teisės klausimus, kurių išsprendimas turi priklausyti nuo bylos esmės nagrinėjimo. Todėl ši pareiškimo dalis negali būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies prasme. Joks kitas pagrindas paskelbti ją nepriimtina nėra nustatytas.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

SKELBIA PAREIŠKIMĄ PRIIMTINU, iš anksto nenusprendamas dėl bylos esmės.

S. Dollé
Kanclerė

N. Bratza
Pirmininkas